

חנופה-געלט

טרעפֿט, קינדער, וואָסער יום־טובֿ איז דער בעסטער פֿון אַלע יום־טובֿים ? חנופה.
אַכט טאָג כסדר* [קעסיידער] נישט גיין אין חדר*, עסן לאַטקעס מיט שמאַלץ,
שפּילן אין דריידלעך און באַקומען פֿון אַלע זייטן חנופה־געלט – נו, באַדאַרף מען נאָך
אַ בעסערן יום־טובֿ ?

ווינטער, דרויסן איז קאַלט, דער פֿראַסט ברענט מיט ספּנות* [סעקאַנעס], די
פֿענצטער זיינען פֿאַרקאָוועט, באַדעקט מיט שניי, צעמאַלט אויפֿן שענסטן אָרט, און
אין שטוב איז וואַרעם – מחיה־נפֿשות* [מעכניע־נעפֿאַשעס]. דאָס זילבערנע חנופה־
לעמפל שטייט צוגעגרייט נאָך פֿון ביי טאָג. דער טאַטע [...] מאַכט צו אונדז, צו מיר
מיט מיין ייִנגערן ברודער מאַטל [...]:

– די מאַמע! רופֿט אַריין די מאַמע, לאַז זי גיין! הערן בענטשן חנופה־ליכטלעך.

איך און מיין ברודער מאַטל לאַזן זיך לויפֿן ביידע, איינס איבערן אַנדערן.

– מאַמע! גיכער, חנופה־ליכטלעך!

– אוי! אַ מפה* [מאַקע] איז מיר, חנופה־ליכטלעך! – זאָגט די מאַמע און וואַרפֿט

אַוועק אַלע אַרבעט אין קיך (מע האָט געקוילעט גענודז, מע פּרעגלט שמאַלץ, מע האָט
געראַשטשינעט לאַטקעס) און לאַזט זיך לויפֿן אין שטוב אַריין, און נאָך איר – בריינע
די קעכין [...]. די מאַמע שטעלט זיך אַוועק אין אַ זייט און מאַכט אַ פֿרום פּנים, און
בריינע די קעכין בלייבט שטיין ביי דער טיר, ווישט די הענט אינעם קויטיקן פֿאַרטעך
[...].

דער טאַטע גייט צו מיטן אַנגעצונדענעם שמש [שאַמעס] צום חנופה־לעמפל, בייגט

זיך אָן און מאַכט די ברכה [בראַכע] מיטן באַקאַנטן ניגון [ניגן]: „ברוך־אַתָּה [באַרעך־

אַטָּאָ]! און לאַזט אויס: „להדליק נר של [לעהאַדליק נער שעל] חנופה!“ [...]

„הנרות הללו שאָנו מדליקין [האַניראַס האַלאָלו שעאַנו מאַדליקין]“ – זינגט דער

טאַטע אונטער דער נאָז און שפּאַצירט אַרום היין־און־צוריק איבערן זאָל, קוקט אויפֿן
חנופה־לעמפל און זאָגט און הערט גאָר נישט אויף צו זאָגן. מיר וואַלטן וועלן, עס זאָל
שוין האָבן אַן עק, ער זאָל זיך שוין נעמען צו דער קעשענע, צום בייטעלע. מיר ווינקען
זיך איבער, שטופן אונטער איינס דאָס אַנדערע:

– מאַטל, גיי צו, זאָג אים חנופה־געלט.

– וואָס עפעס איך זאָל זאָגן חנופה־געלט ?

– אַזוי, וואָרן דו ביסט קלענער, באַדאַרפֿסט דו בעטן חנופה־געלט.

– טאַמער פֿאַרקערט, דו ביסט עלטער, באַדאַרפֿסט דו בעטן חנופה־געלט ?

1 שמאַלץ דאָס/די *culin. graisse (animale, spécialt. graisse d’oie)*

2 ספּנות /סאַקאַנעס /סעקאַנעס] זייער, זייער שטאַרק, זייער אַ סך, שרעקלעך.

3 פֿאַרקאָוועט (מיט אייז) *coincé par le gel (fenêtre, etc)*

4 *ici* : dire

5 לאַזן *הוו* (לאַזן) <אינפֿ> auxiliaire de la 3e personne sg. et pl. du subjonctif à valeur impérative

6 לאַזן זיך *se mettre à courir*

7 קוילע(נע)ן וו (גע-ט) *égorger*

8 ראַשטשינען וו (גע-ט) *laisser fermenter (pâte), faire lever*

9 ווינקען (געווינקען) <דאָט> *faire signe, faire un clin d’œil*

דער טאָטע הערט גאַנץ גוט, אַז מיר רעדן פֿון חנוּפּה־געלט, נאָר ער מאַכט זיך, ווי ער הערט נישט. שטיל, נישט געכאַפּט, גייט ער צו צום טישקעסטל און ציילט געלט. עס גייט אונדז איבער אַ קליין פֿרעסטל איבערן לייב, עס ציטערן די הענט, עס קלאַפּט דאָס האַרץ. מיר קוקן אויף דער סטעליע, קראַצן זיך אונטער דער פּאה /פּייע/, מאַכן זיך פֿלומרשט* [קלוימערשט] קאַלטבלוטיק, גלייך ווי נישט אונדז מיינט מען. דער טאָטע טוט אַ הוסט.

– הם... קינדער, קומט נאָר אַהער.

– האָ ? וואָס איז ?

– נאָט אייך חנוּפּה־געלט. [...]

עס עפֿנט זיך די טיר און עס קומט אַריין דער פֿעטער בעניע.

– חֶבֶרָה* [כעוורע] פּלעצל, אייך קומט חנוּפּה־געלט !

דער פֿעטער בעניע לייגט אַריין די הענט אין זשילעט־קעשענע, נעמט אַרויס צוויי

זילבערנע גילדן און גיט אונדז חנוּפּה־געלט. [...]

דער טאָטע נעמט אַ גרויסן בויגן פּאַפּיר, צעווירעט אויף קעסטעלעך, שוואַרצע און

ווייסע, הייסט אַריינטראַגן פֿון קיך פֿאַסאַליעס, שוואַרצע און ווייסע – דאָס וועט זיין אַ

דאָמינע.

די מאַמע איז אין קיך, פּרעגלט שמאַלץ און באַקט לאַטקעס. איך און מיין ברודער

מאָטל שפּילן אין דריידל : נס גדול היה שם [נעס גאָדל האַיאַ שאַם], און דער טאָטע מיטן

פֿעטער בעניע זעצן זיך אַוועק שפּילן אין דאָמינע. [...]

שלום־עליכם

(1859-1916)

פֿונעם ציקל „מעשיות פֿאַר ייִדישע קינדער“

GRAMMAIRE : RAPPEL

Adjectifs dérivés de nom de substance

Ces adjectifs signifient *fait de, en et ayant les caractéristiques de*. On les forme en ajoutant ן, ען ou ערן au nom de la substance, dans lequel un changement vocalique peut intervenir :

- en papier ; ayant l' aspect ou la consistance du papier פּאַפּירן > פּאַפּיר
- en or ; doré גאָלדן > גאָלד
- en argent ; argentin, argenté זילבערן > זילבער
- de/ en bois הילצערן > האַלץ
- en verre ; vitré ; vitreux גלעזערן > גלאַז
- en cristal ; cristallin קרישטאַלן > קרישטאַל

Ces adjectifs se déclinent en insérant un ם entre les deux consonnes finales, sauf quand ils sont terminés en ערן.

געניטונגען

- Chercher dans le dictionnaire la définition des mots soulignés d'un astérisque et écrivez-en les définitions.
- Faire des phrases en utilisant ces mots. (Lorsque ce sont des substantifs, vous pouvez utiliser le verbe qui lui correspond).